

การบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือก ในสถาบันอุดมศึกษา

Enforcing Alternative Justice Administration in a Higher Education Institution

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล พิชญไพบูลย์
- สาขาสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
-
- **Assistant Professor Dr. Suwimol Pichayapaiboon**
- Social Sciences Department
- Faculty of Liberal Arts
- Rajamangala University of Technology Krungthep
- E-mail: drsuwimol.s@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษา และศึกษา ลักษณะความผิดทางอาญาด้านความผิดต่อร่างกาย ความผิดต่อเสรีภาพ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และความผิดลหุโทษ รวมถึงการศึกษาลักษณะความผิดทางอาญาที่มีอิทธิพล ต่อกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษา โดยการศึกษาเชิงปริมาณ ขอบเขตการศึกษาด้าน เนื้อหาเป็นการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ด้านลักษณะความผิด อาญาตามประมวลกฎหมายอาญา ที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ที่สามารถนำกระบวนการยุติธรรม ทางเลือกมาบังคับใช้ ประกอบด้วย ลักษณะความผิดต่อร่างกาย ลักษณะความผิดต่อเสรีภาพ ลักษณะ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ลักษณะความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ลักษณะความผิดลหุโทษ สำหรับขอบเขต ด้านประชากร คือ นักศึกษา อาจารย์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พื้นที่เทคนิคกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตอุเทนถวาย โดยใช้แบบสอบถามเป็น

เครื่องมือ ด้วยการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการของยามาเน่ (Yamane) การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ และความโด่งของตัวแปรเชิงประจักษ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างด้วยโปรแกรม PLS – Graph ผลการวิจัย พบว่า ทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก สำหรับลักษณะความผิดทางอาญา ด้านความผิดต่อร่างกาย ความผิดฐานลักทรัพย์ตามช่วงเวลา ความผิดฐานลักทรัพย์กรณีใช้อุปกรณ์หรืออาวุธในการลักทรัพย์ ความผิดฐานลักทรัพย์ตามวิธีการที่ได้มาซึ่งทรัพย์ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และความผิดลหุโทษ มีอิทธิพลโดยตรงต่อการใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือก ข้อเสนอแนะจากการวิจัย พบว่า ลักษณะการกระทำความผิดทางอาญาดังกล่าว หากจะดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ควรจัดให้มีกฎหมายรองรับในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางเลือกดังกล่าว

คำสำคัญ: กระบวนการยุติธรรมทางเลือก สถาบันอุดมศึกษา

Abstract

This research of “Enforcing Alternative Justice Administration in Higher Education Institution” was to investigate the general condition of a criminal offense against the person, liberty, defamation, crime against property and petty offense and to investigate criminal offenses affecting the alternative justice administration system. This was a quantitative and qualitative research. The targeted population for the quantitative research was higher education students and lecturers using a questionnaire as an instrument for data collection. The sample size was based on Yamane’s. Data analyses were mean, standard deviation, skewness and kurtosis of the empirical data with the structural model by applying the PLS-Graph program. The results revealed that all groups were moderately to highly knowledgeable about the process of choice. Choices include crimes, such as offenses against the person, guilty of burglary over time, guilty of theft of equipment, or armed burglary, guilty of theft by means of the acquisition of the property, offences relating to loss of property and petty offenses. They have a direct influence on the process, so the choice of such a criminal offense should provide enabling legislation to implement the alternative justice administration process.

Keywords: Alternative Justice, Higher Education Institution

บทนำ

สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมเช่นปัจจุบัน ทำให้เด็กและเยาวชนโดยเฉพาะนักศึกษาที่จะเป็นกำลังสำคัญในอนาคตของชาติบ้านเมือง ซึมซับค่านิยมทางวัตถุจากสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต (จิรมน สังข์ชัย, 2555: 110) หรือเครื่องมือสื่อสารที่ก้าวหน้าและทันสมัย และเลียนแบบพฤติกรรมผู้คนในสังคมทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่ดี หรือค่านิยมที่ไม่เหมาะสม จนเป็นกลายเป็นปัญหาสังคมและนำไปสู่ปัญหาการกระทำผิดทางอาญาของนักศึกษาในสถาบันการศึกษา ซึ่งพบได้บ่อยในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการกระทำผิดต่อทรัพย์สิน การกระทำผิดต่อร่างกาย ความผิดต่อเสรีภาพ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดลหุโทษ หรือแม้กระทั่งอาชญากรรมที่ไม่มีผู้เสียหาย เป็นต้น บางครั้งทั้งสองฝ่ายอาจจะได้รับบาดเจ็บ หรืออาจมีบุคคลที่สามได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต เป็นการสร้างความเดือดร้อนแก่ตัวผู้ก่อเหตุ ผู้ร่วมก่อเหตุ ผู้เสียหาย ผู้ปกครอง อาจารย์ในสถาบัน เจ้าหน้าที่ตำรวจ และประชาชนทั่วไปซึ่งที่ผ่านมามีหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ก็ได้พยายามหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหานี้มาโดยตลอด เพื่อลด และป้องกันการกระทำผิด

ด้วยเหตุที่ผู้กระทำความผิดอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญต่ออนาคต หากจะต้องได้รับโทษทางอาญาจะทำให้การศึกษา การประกอบอาชีพในภายหน้าต้องสะดุดหยุดลง ไม่เป็นผลดีกับตัวผู้กระทำความผิดเอง ครอบครัว และสังคม เป็นภาระของภาครัฐที่จะต้องรับผิดชอบในการดูแลคุ้มครอง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ดังนั้น จึงเห็นควรที่จะหาวิธีที่จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทาง

เลือก อาทิ การสั่งไม่ฟ้อง การชะลอการฟ้องของอัยการ หรือการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยของศาล เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าว แม้วารัฐจะมีมาตรการทางกฎหมาย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพยายามหาวิธีทางป้องกัน มีบทลงโทษต่าง ๆ อาทิ เครือข่ายในการเฝ้าระวังและป้องปรามนักเรียนนักศึกษาก่อเหตุทะเลาะวิวาทในช่วงของการเปิดภาคการศึกษา หรือหน่วยงานของตำรวจเตรียมรับมือเฝ้าระวัง ทั้งประสานกับสถาบันการศึกษา และมีปฏิทินวันสำคัญ ของสถาบันการศึกษาทุกแห่ง มาตรการเฝ้าระวังที่ดำเนินการตามมาตรการในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ มาตรการสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรม จริยธรรม และการบูรณาการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชน ฯลฯ แต่สถานการณ์กระทำความผิดของนักศึกษาก็ยังคงมีอย่างต่อเนื่อง และความรุนแรงที่เกิดขึ้นแต่ละปีก็มีได้ลดน้อยลง

ดังนั้น ภาครัฐในทุกภาคส่วนจึงต้องเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการและแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานด้านกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ชั้นตำรวจ อัยการ ศาล และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตาม การดำเนินการตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ก็มีได้ทำให้คดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดลดน้อยลง แต่พบว่ามึรูปแบบที่สลับซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดียาเสพติด (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2554)

แม้ว่า แนวคิดภาครัฐ โดยเฉพาะหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไม่ได้มองว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดเป็นอาชญากร แต่เป็นเพียงผู้กระทำความผิดกฎเกณฑ์ของสังคม หรือพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Delinquency)

เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (Delinquent Child, Juvenile Delinquent) เป็นผู้ที่ยังอ่อนต่อโลก ไม่สมควรจะได้รับการลงโทษทัณฑ์ เพราะการกระทำ ความผิดของเด็กและเยาวชนแตกต่างจากการกระทำ ความผิดของผู้ใหญ่ ทั้งด้านความรุนแรง ขั้นตอน และวิธีการกระทำความผิด สังคมจึงมักให้โอกาส แก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เพราะมีความเชื่อ พื้นฐานว่าเด็กและเยาวชนสามารถกลับตัว ประพฤติ ตนเป็นคนดีของสังคมได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ที่กระทำผิด แต่จากอดีตที่ผ่านมา กระบวนการยุติธรรมไทยยัง ขาดการพัฒนาที่สมดุล ขาดการเชื่อมโยง และ บูรณาการร่วมกัน ทำให้การป้องกันและแก้ไข ปัญหา อาชญากรรม การดำเนินคดี ตลอดจนจนการปฏิบัติ ต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดถูกแยกออก จากกัน และแยกออกจากสังคม ทำให้การแก้ไข พื้นฟูขาดประสิทธิภาพ (ณัฐฐา กิณะพันธ์, 2550)

กระบวนการยุติธรรมในฐานะเป็นเครื่องมือที่ ป้องกัน แก้ไข พื้นฟูผู้กระทำผิดจึงต้องทบทวน ว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด โดยเฉพาะกระบวนการ ยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีแนวคิดและ วิธีปฏิบัติที่ต่างจากกระบวนการยุติธรรมสำหรับผู้ใหญ่ (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และ วิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พุทธศักราช 2553) ความพยายามในแสวงหามาตรการทางเลือก อื่นมาทดแทนกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กระแสหลักจึงเกิดขึ้น จนทำให้มีแนวคิดที่จะหันเห คดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม ทางอาญากระแสหลัก โดยการระงับข้อพิพาทด้วย กระบวนการยุติธรรมทางเลือกซึ่งไม่ใช้วิธีการฟ้องร้อง คดีต่อศาลตามระบบการดำเนินคดีอาญาอย่างเป็นทางการโดยทั่วไป แต่อาจจะให้ผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด และชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกำหนดโทษ หรือหา มาตรการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะ

ความผิดเล็กน้อย หรือความผิดที่ผู้เสียหายยินยอม ให้ใช้วิธีการของกระบวนการยุติธรรมทางเลือก และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน เป็นผู้กระทำความผิด และคู่กรณีเป็นผู้ที่อยู่ในวัย ศึกษาด้วยเช่นกัน กระบวนการยุติธรรมทางเลือก จึงเป็นหนทางที่อาจสามารถนำไปสู่การยุติข้อพิพาท ได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งคืนความเข้าใจ และความสำนึก ในสิ่งที่กระทำ ด้วยการยินยอมรับผิดชอบในสิ่งที่ กระทำไป

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเยาวชนซึ่งเป็นนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาจะมีอายุเกินกว่าที่กฎหมาย กำหนดว่า หากกระทำผิดไม่สามารถใช้มาตรการ สำหรับเด็กได้ แต่ด้วยวุฒิภาวะ กอปรกับการศึกษา และอนาคต แนวทางหนึ่งที่จะช่วยมิให้มีตราบาป ติดตัว คือ การนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมา ใช้กับเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา เป็นแนวคิดที่ ให้ ความสำคัญกับการลดพฤติกรรมเกรงของนักศึกษา ด้วยการปรับพฤติกรรม เปลี่ยนทัศนคติ และเพิ่มพูน ความตระหนักรู้ เล็งเห็นถึงผลเสียหายที่เกิดตามมา จากการกระทำใด ๆ ก็ตาม ทั้งนี้เพื่อมุ่งประสงค์ให้ ผู้กระทำผิดกล้าเผชิญหน้า แสดงความรับผิดชอบ และเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหายและ ประชาคมในสถาบันอุดมศึกษาที่ตนได้ละเมิด ทำให้ เกิดการฟื้นฟูสัมพันธภาพ นำไปสู่การให้อภัยและ ทำให้สังคมมีความปรองดองและความสงบ โดยมี หลักการสำคัญ คือคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วน เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งผู้ได้รับความเสียหาย ผู้กระทำ ให้ เกิดความเสียหาย สถาบันอุดมศึกษาชุมชน และสังคม ส่วนรวม

คำถามวิจัย

1. มีความเป็นไปได้อย่างไรในการนำกระบวนการ ยุติธรรมทางเลือกมาใช้ในสถานศึกษา

2. ลักษณะความผิดไบบ้างที่ควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ในสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ การกระทำความผิดกฎหมายอาญาด้านความผิดต่อร่างกาย ความผิดต่อเสรีภาพ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และความผิดลหุโทษของนักศึกษา ภายใต้บริบทของสถาบันอุดมศึกษา

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของลักษณะความผิดทางอาญา ที่มีต่อการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษา อันว่าด้วยความผิดต่อร่างกาย ความผิดต่อเสรีภาพ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และความผิดลหุโทษที่มีต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางเลือก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านประเด็นการศึกษา เป็นการศึกษาด้านลักษณะความผิดอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา ที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ที่สามารถนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาบังคับใช้ ประกอบด้วย ลักษณะความผิดต่อร่างกาย ลักษณะความผิดต่อเสรีภาพ ลักษณะความผิดฐานหมิ่นประมาท ลักษณะความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ลักษณะความผิดลหุโทษ

2. ด้านขอบเขตและประชากร โดยหน่วยวิเคราะห์ คือ นักศึกษา อาจารย์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พื้นที่เขตนครกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตอุเทนถวาย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการศึกษาวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. แนวทางที่ใช้ในการศึกษาวิจัย
2. ประชากร และการสุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือ และวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แนวทางที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อใช้วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) จากกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย คือ นักศึกษา และอาจารย์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง คือ นักศึกษา และอาจารย์ เพื่อศึกษาปัจจัยลักษณะความผิดทางอาญาด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยมาตรวัดตัวแปรประจักษ์ ตามกรอบแนวความคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม และทดสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) ความเชื่อถือได้ (Reliability) รวมถึงความใช้ได้ทางปฏิบัติ (Practicality) ของมาตรวัดก่อนเก็บข้อมูลจากประชากรเป้าหมาย เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ทางสถิติ ข้อค้นพบจากงานวิจัย และสรุปผลการวิจัยซึ่งเป็นขั้นสุดท้าย

2. ประชากรเป้าหมาย การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรเป้าหมายในการวิจัย เป็นรูปแบบการวิจัยที่ข้อมูล คือ นักศึกษา และอาจารย์

ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พื้นที่เทคนิคกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตอุเทนถวาย เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) จำนวน 5,687 ราย ประกอบด้วยประชากรกลุ่มที่ 1 นักศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พื้นที่เทคนิคกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตอุเทนถวาย จำนวน 5,314 คน ประชากรกลุ่มที่ 2 ได้แก่ อาจารย์ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พื้นที่เทคนิคกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตอุเทนถวาย จำนวน 373 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างประชากรแต่ละกลุ่ม ตามเป้าหมาย

2.2 การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดตัวอย่างโดยใช้วิธีการของ Taro Yamane (Yamane, 1973) กำหนดให้

$$n = N / (1 + N (e)^2)$$

- n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
- N = ขนาดของกลุ่มประชากร
- e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม

จากนั้น ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มความผิดพลาดไว้ร้อยละ 5 (alpha = 0.05) ดังนั้นจึงแบ่งการสุ่มตัวอย่างออกเป็นสองกลุ่มตัวอย่าง จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พื้นที่เทคนิคกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตอุเทนถวาย ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างนักศึกษา (ผู้เสียหาย และผู้กระทำผิด) จำนวนตัวอย่าง 372 ตัวอย่าง และจำนวนตัวอย่างของกลุ่มอาจารย์ คือ 193 ตัวอย่าง เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลรายละเอียดด้านความรู้ความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ วิธีการดำเนินงาน วิธีการที่ทำให้ผู้กระทำผิดยอมรับ วิธีการที่ทำให้ผู้เสียหายพึงพอใจ และความรับผิดชอบของผู้กระทำผิดในกระบวนการยุติธรรมทางเลือก และด้านลักษณะความผิดและผลลัพธ์จากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางเลือก แต่ละตัวแปร ได้แก่ ความผิดต่อร่างกาย ความผิดต่อเสรีภาพ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ความผิดลหุโทษ และผลลัพธ์จากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางเลือก

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและตัวอย่างของงานวิจัย เรื่อง การบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	จำนวน	นักศึกษา (ผู้เสียหายและผู้กระทำผิด)	อาจารย์	รวม
กรุงเทพ (เทคนิคกรุงเทพ)	ประชากร	4,514	293	4,807
	ตัวอย่าง	316	152	468
ตะวันออก (วิทยาเขตอุเทนถวาย)	ประชากร	800	80	880
	ตัวอย่าง	56	41	97
รวม	ประชากร	5,314	373	5,687
	ตัวอย่าง	372	193	565

3. เครื่องมือ และวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำหนังสือถึงอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากอาจารย์ และนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตอุเทนถวาย สำหรับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ผู้วิจัยมีบันทึกนำแบบสอบถาม ถึงผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม

ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือ และวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เหมาะสมและสอดคล้องกับประชากร เป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูลหลัก การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยลักษณะความผิด ได้แก่ ความผิดต่อร่างกาย ความผิดต่อเสรีภาพ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และความผิดลหุโทษ และผลลัพธ์ของการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ในสถาบันอุดมศึกษา ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาและอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พื้นที่เทคนิคกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตอุเทนถวาย โดยแบ่งคำถามออกเป็นหมวดหมู่ และจัดมาตราวัดลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) แบบ 5 มาตราวัด ตามกรอบแนวความคิดในการศึกษา 5 ลักษณะความผิด คือ

- 1) ความผิดต่อร่างกาย
- 2) ความผิดต่อเสรีภาพ
- 3) ความผิดฐานหมิ่นประมาท
- 4) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์
- 5) ความผิดลหุโทษ

โดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาและคณาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ พื้นที่เทคนิคกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตอุเทนถวาย เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Scale) ดังนี้

1 หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด
2 หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
3 หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
4 หมายถึง	เห็นด้วยมาก
5 หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่มีข้อความปลายเปิด (Open Ended Form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้กับการกระทำผิดคดีอาญา 5 ลักษณะความผิด นอกเหนือจากที่ได้กำหนดไว้ในตอนที่สอง

การทดสอบความเชื่อถือได้ของมาตราวัด การตรวจสอบคุณภาพมาตราวัดจากแบบสอบถาม ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็นการหาความเที่ยงตรง (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

1) ความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ผู้วิจัยนำข้อคำถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา แล้วนำมาปรับปรุงข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษา

2) ความเที่ยงตรงในการวัด และค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยนำแบบวัดแต่ละฉบับที่ได้หาค่าความเที่ยงตรง

แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษา และอาจารย์ของทั้งสองสถาบัน ซึ่งมีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อในข้อคำถามที่เป็นมาตรวัดเชิงจิตพิสัย (ตาราง 3.3 และ 3.4) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) และเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (r) เป็นบวก ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง $r = 0.552$ ถึง $r = 0.970$ มีค่าตั้งแต่ 0.500 ขึ้นไป และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแต่ละตัวแปรระหว่าง $\alpha = 0.761$ ถึง $\alpha = 0.958$ มาใช้ในแบบสอบถามส่วนการหาค่าความเชื่อมั่นของของตัวแปรแฝงแต่ละปัจจัย ผู้วิจัยวัดด้วยวิธีความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (Convergent Validity) และความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) ตามวิธีที่กระทำในการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง โดยการใช้โปรแกรม Partial Least Squares Analysis: PLS-Graph (Chin, 2001)

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (Indepth Interview) กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างที่รับการสัมภาษณ์ ได้แก่ อาจารย์ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสองสถาบัน ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี และคณบดี อาจารย์ที่เป็นผู้สอนทั้งสองสถาบัน สถาบันละ 3 ราย รวมถึงนักศึกษาทั้งสองสถาบัน สถาบันละ 4 ราย รวมกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 20 ราย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการทางสถิติ ดังต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา ผู้วิจัยใช้เพื่อแจกแจงให้เห็นถึงคุณสมบัติของประชากรที่ศึกษา (ตาราง 3.5) ของผู้ตอบแบบสอบถาม การบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือก จากข้อมูล 565 ตัวอย่าง โดยใช้การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (Central Tendency) เพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) โดยดูความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) รวมทั้ง การหาค่าการแจกแจงความถี่ของข้อมูล (Distribution) เพื่อหาความเบ้ (Skewness) และหาค่าความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรเชิงประจักษ์ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดกฎหมายอาญาด้านความผิดต่อร่างกาย ความผิดต่อเสรีภาพ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และความผิดลหุโทษของนักศึกษาภายใต้บริบทของสถาบันอุดมศึกษา ที่มีต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางเลือก

2. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equations Model [SEM]) เพื่อตอบคำถามวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Model Causality) โดยการใช้โปรแกรม PLS-Graph เพื่อหาค่า R^2 และสามารถโยงตัวแปรในลักษณะทั้ง Reflective และ Formative ได้ ตามกรอบแนวความคิดที่ได้กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้โปรแกรม PLS Graph โดยใช้เทคนิควิเคราะห์ต่าง ๆ ตามคุณสมบัติระดับการวัด ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) และการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุ (Path Analysis) โดยการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีผลต่อการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษา และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

3. สมการโครงสร้างและสมการมาตรวัด การวิเคราะห์ดังกล่าวใช้โปรแกรม PLS-Graph ของ SEM ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สามารถวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรได้หลายระดับ ทั้งวิเคราะห์อิทธิพลใน Inner Model (Structure Model) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ใน Outer Model (Measurement Model) ไปในคราวเดียวกัน คือ เป็นการวิเคราะห์ที่เบ็ดเสร็จครั้งเดียว แบบ Variance Based Model ซึ่งพัฒนาตามวิธี OLS ที่ใช้ Principal Component Regression (PCR) เป็นเครื่องมือตามวิธี Least Square แบบ Variance-based SEM : VBSEM หรือ อาจเรียกว่า Component-Based SEM เพราะใช้ Principal Component Regression (PCR) ในอัลกอริทึมสำหรับประมาณค่า VBSEM จะใช้วิธี OLS ในการวิเคราะห์คือ จะใช้วิธี Minimize $\sum e_i^2$ ตามที่ใช้กันในการวิเคราะห์การถดถอย โดยวิเคราะห์ทีละ Block (1 Block คือ โครงสร้างที่ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง (Construct) 1 ตัว พร้อมตัวชี้วัด (Indicator) ของตัวแปรแฝงนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ การวิเคราะห์มาตรวัดเป็นแบบ Formative และ Reflective ในการวิเคราะห์แบบ Formative Measurement Model ตัวแปรแฝงเป็นที่เกิดขึ้นเกิดจากการรวมกันของหลายดัชนีชี้วัด (ชุดของดัชนีชี้วัด) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันแบบชี้เข้า (Inner-Directed Measurement Model) เป็นสถานการณ์ที่ตัวแปรแฝงเกิดขึ้นจากการรวมของตัวแทนตัวชี้วัดตามแนวความคิดแบบสมการถดถอยพหุ ถือว่าตัวแปรอิสระ ที่ใช้อธิบายตัวแปรตาม และการวิเคราะห์แบบ Reflective Measurement Model เป็นความสัมพันธ์แบบชี้ออกนอก (Outer Directed Measurement Model) เป็นสิ่งที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของแต่ละตัวแปรแฝง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทั้งแบบ Factor Analysis โดยที่ตัวแปรประจักษ์หรือตัวชี้วัด ใน Block หนึ่ง ๆ ตัวแปร

แฝงจะส่งอิทธิพลต่อตัวชี้วัด ซึ่งจะผันแปรร่วมกัน (Bollen and Lennox,1991: 305-314; Edwards and Bagozzi, 2000: 155-174; มนตรี พิริยะกุล, 2553)

1) สมการโครงสร้างของการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอก 11 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยความผิดต่อร่างกาย ปัจจัยความผิดต่อเสรีภาพ ปัจจัยความผิดฐานหมิ่นประมาท ปัจจัยความผิดฐานลักทรัพย์ตามจำนวนทรัพย์ ปัจจัยความผิดฐานลักทรัพย์ตามช่วงเวลา ปัจจัยความผิดฐานลักทรัพย์กรณีใช้อุปกรณ์หรืออาวุธในการลักทรัพย์ ปัจจัยความผิดฐานลักทรัพย์ตามการกระทำเพื่อได้มาซึ่งทรัพย์ ปัจจัยความผิดฐานลักทรัพย์ตามวิธีการที่ได้มาซึ่งทรัพย์ ปัจจัยความผิดฐานลักทรัพย์ตามฐานทำให้เสียทรัพย์ ปัจจัยความผิดฐานลักทรัพย์ตามฐานบุกรุกความผิดลหุโทษ ส่งผลต่อผลลัพธ์จากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางเลือก แสดงดังภาพ 3.1 (Lauro and Vinzi, 2002: 202)

ให้ $X = \{X_1, X_2, \dots, X_{52}\}$ เป็นเซตของตัวชี้วัดของตัวแปร Exogenous 11 ตัว คือ

$$\xi = \{\xi_1, \xi_2, \xi_3, \dots, \xi_{11}\} \text{ ในที่นี้ } H = 11$$

ให้ $Y = \{Y_1, Y_2, \dots, Y_5\}$ เป็นเซตของตัวชี้วัดของตัวแปร Endogenous 1 ตัว คือ

$$\eta = \{\eta_1\} \text{ ในที่นี้ } K = 1$$

สมการโครงสร้างคือ

$$\eta_1 = \gamma_{01}\xi_1 + \gamma_{02}\xi_2 + \gamma_{03}\xi_3 + \dots + \gamma_{11}\xi_{11} + \zeta_1$$

จากสมการโครงสร้างดังกล่าว พบว่ามีสมการ Reduced Form เป็น

$$\eta = \beta^*\xi + \zeta^*$$

โดยที่ $E(\zeta|\xi) = 0$ ดังนั้น $E(\eta|\xi) = \beta^*\xi$ คือ สมการพยากรณ์ η จาก ξ ตามความคิดของ Least Square จะต้องดำเนินการ Minimize $\sum e_i^2$ เทียบต่อ β ผลที่ได้คือ β ที่ทำให้ $\sum e_i^2$ มีค่าต่ำที่สุด แต่ $e_i = Y_i - \hat{Y}_i$ นั้นหมายความว่า การใช้ OLS ประมาณค่าของ β จะทำให้ $\hat{Y}_i$ คาดคะเน (Predict) ค่าของ Y_i ก็คือ การพัฒนา Path Model โดยยึดหลัก OLS ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้ใน MRA ตามปกติทั่วไป (มนตรีพิริยะกุล, 2553) ดังนั้นสมการที่ใช้ในการพยากรณ์จึงเป็น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{OUTCOME} = & \hat{\beta}_1 \text{BODY} + \hat{\beta}_2 \text{FREEDOM} + \hat{\beta}_3 \\ & \text{DEFAMAT} + \hat{\beta}_4 \text{VPROP} + \hat{\beta}_5 \\ & \text{TPROP} + \hat{\beta}_6 \text{OPROP} + \hat{\beta}_7 \\ & \text{APROP} + \hat{\beta}_8 \text{MPROP} + \hat{\beta}_9 \\ & \text{IPROP} + \hat{\beta}_{10} \text{NPROP} + \hat{\beta}_{11} \\ & \text{MISDEM} \quad \dots\dots(3.1) \end{aligned}$$

2) สมการมาตรวัดของตัวแปรแฝงภายนอก ได้แก่ ความผิดต่อร่างกาย (BODY) ความผิดต่อเสรีภาพ (FREEDOM) ความผิดฐานหมิ่นประมาท (DEFAMAT) ความผิดฐานลักทรัพย์ ได้แก่ ตามจำนวนทรัพย์สิน (VPROP) ตามช่วงเวลา (TPROP) กรณีใช้อุปกรณ์หรืออาวุธในการลักทรัพย์ (OPROP) ลักษณะการกระทำเพื่อได้มาซึ่งทรัพย์สิน (APROP) วิธีการที่ได้มาซึ่งทรัพย์สิน (MPROP) กระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน (IPROP) และกระทำความผิดฐานบุกรุก (NPROP) และ ความผิดลหุโทษ (MISDEM) มีรูปแบบในการวิเคราะห์เป็นแบบ Formative ในกรณีนี้ ตัวชี้วัดร่วมกันสร้างตัวแปรแฝงภายนอก เรียกว่า ตัวแบบมาตรวัดชี้เข้าไป (Inner-Directed Measurement Model) ตัวแบบความสัมพันธ์ในรูปเมทริกซ์ คือ

$$\xi = \prod_x X_x + \delta_x \text{ และ } E(\delta|x) = \prod_x X_x \text{ ซึ่ง}$$

$\prod_x$ คือ เมทริกซ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยในการคาดคะเนค่าตัวแปรตามให้แม่นยำที่สุด คือ หาค่าประมาณของสัมประสิทธิ์ต่าง ๆ ที่มีผลให้ $\sum \text{residual}^2$ มีค่าต่ำสุด คือ Minimize $\sum \delta_i^2$ ซึ่งเป็นเป้าหมายของ SEM โดยการลด Residual ของความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างให้น้อยที่สุด และได้ค่าประมาณ $\hat{\pi}_{hx}$ คือ สัมประสิทธิ์การถดถอยพหุของแต่ละดัชนีชี้วัด ได้แก่

ชุดที่ (1) ความผิดต่อร่างกาย (BODY) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{BODY} = & \hat{\pi}_{11} \text{BODY1} + \hat{\pi}_{12} \text{BODY2} + \dots \\ & + \hat{\pi}_{17} \text{BODY7} \quad \dots\dots(3.2) \end{aligned}$$

ชุดที่ (2) ความผิดต่อเสรีภาพ (FREEDOM) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{FREEDOM} = & \hat{\pi}_{21} \text{FREEDOM1} + \hat{\pi}_{22} \\ & \text{FREEDOM2} + \dots + \hat{\pi}_{28} \text{FREEDOM8} \quad \dots\dots(3.3) \end{aligned}$$

ชุดที่ (3) ความผิดฐานหมิ่นประมาท (DEFAMAT) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{DEFAMAT} = & \hat{\pi}_{31} \text{DEFAMAT1} + \\ & \hat{\pi}_{32} \text{DEFAMAT2} + \hat{\pi}_{33} \text{DEFAMAT3} \quad \dots\dots(3.4) \end{aligned}$$

ชุดที่ (4) ความผิดฐานลักทรัพย์ตามจำนวนทรัพย์สิน (VPROP) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{VPROP} = & \hat{\pi}_{41} \text{VPROP1} + \hat{\pi}_{42} \text{VPROP2} + \\ & \dots + \hat{\pi}_{44} \text{VPROP4} \quad \dots\dots(3.5) \end{aligned}$$

ชุดที่ (5) ความผิดฐานลักทรัพย์ตามช่วงเวลา (TPROP) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{TPROP} = & \hat{\pi}_{51} \text{TPROP1} + \hat{\pi}_{52} \text{TPROP2} \\ & \dots\dots(3.6) \end{aligned}$$

ชุดที่ (6) ความผิดฐานลักทรัพย์กรณีใช้อุปกรณ์หรืออาวุธในการลักทรัพย์ (OPROP) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{OPROP} = & \hat{\pi}_{61} \text{OPROP1} + \hat{\pi}_{61} \text{OPROP1} \\ & \dots\dots(3.7) \end{aligned}$$

ชุดที่ (7) ความผิดฐานลักทรัพย์ลักษณะการกระทำ เพื่อได้มาซึ่งทรัพย์สิน (APROP) ดังนี้

$$APROP = \hat{\pi}_{71}APROP1 + \hat{\pi}_{72}APROP2 + \dots + \hat{\pi}_{73}APROP4 \dots\dots(3.8)$$

ชุดที่ (8) ความผิดฐานลักทรัพย์วิธีการที่ได้มาซึ่งทรัพย์สิน (MPROP) ดังนี้

$$MPROP = \hat{\pi}_{81}MPROP1 + \hat{\pi}_{82}MPROP2 + \dots + \hat{\pi}_{84}MPROP4 \dots\dots(3.9)$$

ชุดที่ (9) ความผิดฐานลักทรัพย์กระทำความผิดฐาน ทำให้เสียทรัพย์สิน (IPROP) ดังนี้

$$IPROP = \hat{\pi}_{91}IPROP1 + \hat{\pi}_{92}IPROP2 \dots\dots(3.10)$$

ชุดที่ (10) ความผิดฐานลักทรัพย์กระทำความผิดฐาน บุกรุก (NPROP) ดังนี้

$$NPROP = \hat{\pi}_{101}NPROP1 + \hat{\pi}_{102}NPROP2 + \hat{\pi}_{103}NPROP3 \dots\dots(3.11)$$

ชุดที่ (11) ความผิดลหุโทษ (MISDEM) ดังนี้

$$MISDEM = \hat{\pi}_{1101}MISDEM01 + \hat{\pi}_{1102}MISDEM02 + \dots + \hat{\pi}_{1103}MISDEM01 \dots\dots(3.12)$$

3) แบบจำลองสมการมาตรวัดตัวแปรแฝงภายใน มีรูปแบบในการวิเคราะห์เป็นแบบ Reflective จาก $Y = \Lambda_y \eta + \epsilon_y$ และ $E(Y|\eta) = \Lambda_y$ กรณีนี้ Λ_x และ Λ_y คือ Loading Matrix (หรือ Component Matrix) ซึ่งตัวชี้วัดเป็นสิ่งที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรแฝง ซึ่งถึงอย่างไรก็ตาม มีความผิดพลาดอยู่ในตัว เรียกว่า การวัดความผิดพลาด (Error-Afflicted Measurement) ซึ่งหาก

ตัวแปรแฝงเปลี่ยนแปลงไป ค่าของตัวชี้วัดก็จะถูกกระทบ ซึ่งเป็นผลสะท้อนของตัวแปรแฝง ดังนั้น λ_{ky} เป็นค่าน้ำหนักปัจจัย (Loading) ของแต่ละดัชนีชี้วัด ได้แก่ ชุดที่ (1) ผลลัพธ์จากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางเลือก (OUTCOME) ประกอบด้วย กระทำความผิดได้สำนึกผิด/ผู้เสียหายได้ให้อภัย (OUTCOME 1) ผู้กระทำความผิดให้คำมั่นว่าจะไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก/ผู้เสียหายได้รับคำมั่นว่าผู้กระทำผิดจะไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก (OUTCOME 2) ผู้กระทำความผิดได้รับรู้ถึงความรู้สึกของผู้เสียหาย / ผู้เสียหายมีโอกาสระบายความรู้สึกที่เป็นผู้ถูกกระทำ (OUTCOME 3) ผู้กระทำความผิดมีโอกาสแก้ไขปรับปรุงตนเอง / ผู้เสียหายมอบโอกาสให้ผู้กระทำความผิดปรับปรุงตนเอง (OUTCOME 4) และ ผู้กระทำความผิดไม่ถูกตีตราจากสังคมว่าต้องคดีอาญา (OUTCOME 5)

$$OUTCOME 1 = \lambda_1 OUTCOME + \epsilon_1 \dots\dots\dots(3.13)$$

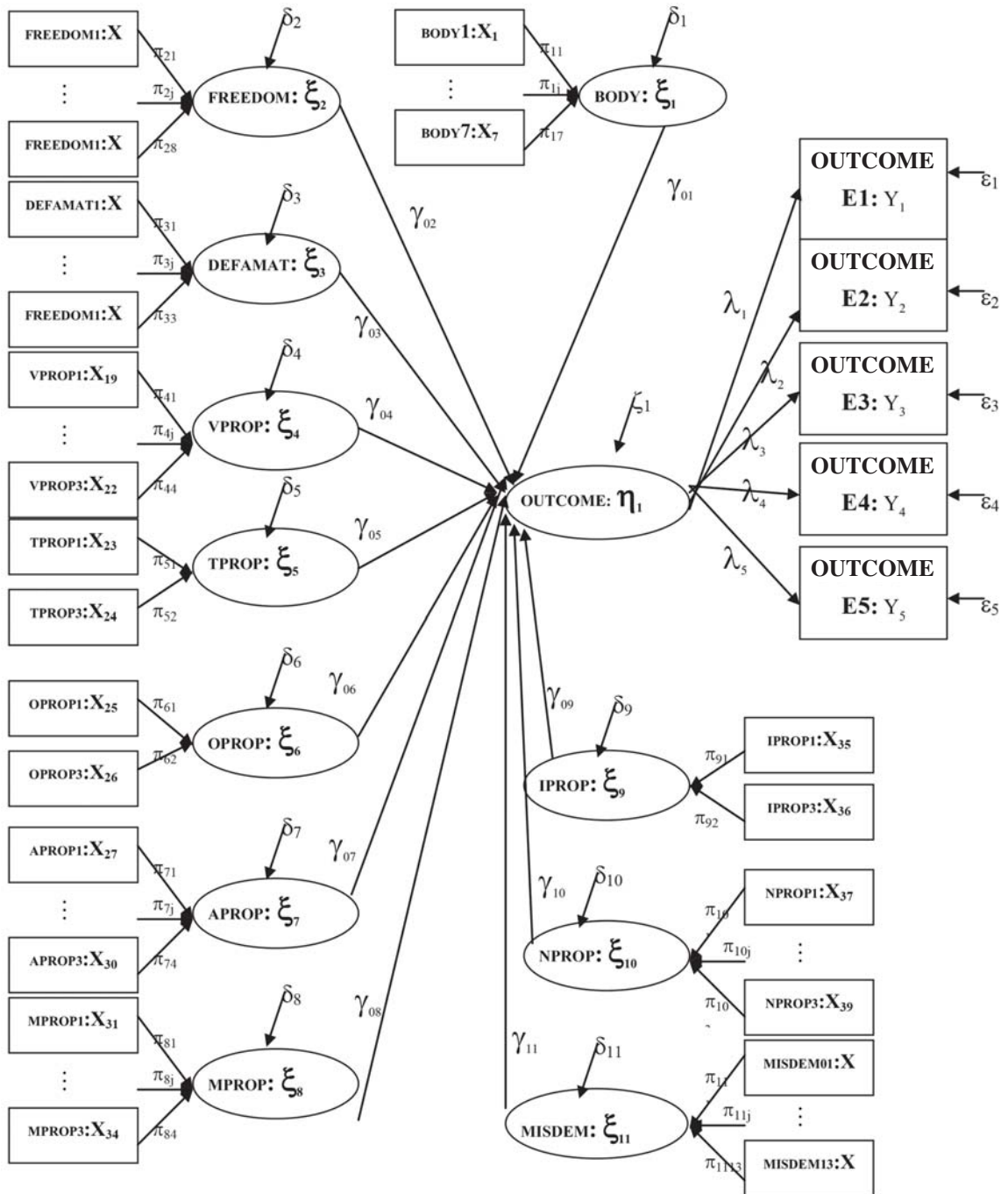
$$OUTCOME 2 = \lambda_2 OUTCOME + \epsilon_2 \dots\dots\dots(3.14)$$

$$OUTCOME 3 = \lambda_3 OUTCOME + \epsilon_3 \dots\dots\dots(3.15)$$

$$OUTCOME 4 = \lambda_4 OUTCOME + \epsilon_4 \dots\dots\dots(3.16)$$

$$OUTCOME 5 = \lambda_5 OUTCOME + \epsilon_5 \dots\dots\dots(3.17)$$

พิสัยจากแบบสอบถาม ทั้งสิ้น 12 มาตรวัด ได้ค่าจำแนกรายข้อมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป มีค่าระหว่าง $r = 0.552$ ถึง $r = 0.970$ และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแต่ละตัวแปรตามแบบสอบถาม มีค่าระหว่าง $\alpha = 0.761$ ถึง $\alpha = 0.958$ ซึ่ง ประกอบเป็นตัวแปรแฝงภายนอก จำนวน 11 มาตรวัด และตัวแปรแฝงภายใน 1 มาตรวัด

ภาพที่ 1 โครงสร้างสมการและสมการมาตรฐานวัดการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษา

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง ทั้งสิ้น จำนวน 565 ตัวอย่าง ประกอบด้วยกลุ่ม

นักศึกษา จำนวน ร้อยละ 65.84 ส่วนที่เหลือเป็นกลุ่ม อาจารย์ จากผลการวิเคราะห์ร้อยละเอียงของปัจจัย สรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกใน สถาบันอุดมศึกษา (n = 565 ตัวอย่าง)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	จำนวน	ร้อยละ
นักศึกษา	372	65.84
กรุงเทพ (เทคนิคกรุงเทพ)	316	55.93
ตะวันออก (วิทยาเขตอุเทนถวาย)	56	9.91
อาจารย์	193	34.16
กรุงเทพ (เทคนิคกรุงเทพ)	152	26.90
ตะวันออก (วิทยาเขตอุเทนถวาย)	41	7.26
รวม	565	100.00

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปจำแนกตามเพศและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษา (n = 565 ตัวอย่าง)

คุณสมบัติ				ร้อยละของตัวอย่าง		
				เทคนิคกรุงเทพ	อุเทนถวาย	รวม
เพศ	หญิง			30.97	6.19	37.16
	ชาย			51.86	10.98	62.84
	รวม			82.83	17.17	100.00
	นักศึกษา	หญิง		27.43	4.95	32.38
		ชาย		28.50	4.96	33.46
		รวม		55.93	9.91	65.84
	อาจารย์	หญิง		3.54	1.24	4.78
		ชาย		23.36	6.02	29.38
		รวม		26.9	7.26	34.16
สถานภาพ	ผู้เสียหาย			28.14	6.19	34.33
	ผู้กระทำความผิด			27.79	3.72	31.51
	อาจารย์			26.90	7.26	34.16
	รวม			82.83	17.17	100.00

ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก พบว่า นักศึกษากลุ่มผู้เสียหายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีความแตกต่างกับนักศึกษากลุ่มผู้กระทำความผิดและกลุ่มอาจารย์ ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกอยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยด้านวิธีดำเนินการกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่ควรนำมาใช้ ทั้งสามกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำวิธีดำเนินการกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่ควรนำมาดำเนินการในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งไม่มีความแตกต่างกัน

ปัจจัยด้านวิธีการหรือกระบวนการของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดยอมรับผิด นักศึกษากลุ่มผู้กระทำความผิดมีความเข้าใจวิธีการหรือการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดยอมรับผิดอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่มีความแตกต่างกับนักศึกษากลุ่มผู้เสียหายและกลุ่มอาจารย์ ที่มีความเข้าใจวิธีการหรือการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดยอมรับผิดอยู่ในเกณฑ์ระดับเห็นด้วยมากเช่นกัน

ปัจจัยด้านความเข้าใจถึงวิธีการหรือการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่จะทำให้ผู้เสียหายพึงพอใจ ทั้งสามกลุ่มมีความเข้าใจวิธีการหรือกระบวนการของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่จะทำให้ผู้เสียหายพึงพอใจในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งไม่มีความแตกต่างกัน

ปัจจัยด้านความเข้าใจในความรับผิดชอบของผู้กระทำความผิด นักศึกษากลุ่มผู้กระทำความผิดและกลุ่มอาจารย์มีความเข้าใจถึงวิธีการหรือการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ที่จะทำให้

ผู้เสียหายพึงพอใจอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีความแตกต่างกันกับกลุ่มผู้เสียหาย

ปัจจัยความผิดต่อร่างกาย อยู่ในเกณฑ์ระดับที่สมควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ซึ่งทั้งสามกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผิดต่อร่างกายที่จะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ไม่มีความแตกต่างกัน

ปัจจัยความผิดต่อเสรีภาพ อยู่ในเกณฑ์ระดับที่สมควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ซึ่งนักศึกษากลุ่มผู้เสียหายมีความคิดเห็นว่า สมควรที่จะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้มาก ซึ่งแตกต่างกับนักศึกษากลุ่มผู้กระทำความผิดและกลุ่มอาจารย์

ปัจจัยความผิดฐานหมิ่นประมาท อยู่ในเกณฑ์ระดับที่สมควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ซึ่งทั้งสามกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท ที่จะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ไม่มีความแตกต่างกัน

ปัจจัยความผิดฐานลักทรัพย์ตามจำนวนมูลค่าของทรัพย์ ตามลักษณะการกระทำเพื่อได้มาซึ่งทรัพย์ ตามวิธีการที่ได้มาซึ่งทรัพย์ และความผิดฐานลักทรัพย์กรณีบุกรุก ทั้งสามกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทที่จะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยความผิดความผิดฐานลักทรัพย์ตามช่วงเวลากรณีใช้อุปกรณ์หรืออาวุธในการลักทรัพย์ กลุ่มอาจารย์มีความคิดเห็นแตกต่างกับนักศึกษากลุ่มผู้เสียหายและนักศึกษากลุ่มผู้กระทำความผิด ส่วนปัจจัยความผิดความผิดฐานลักทรัพย์ตามความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ นักศึกษากลุ่มผู้กระทำความผิดมีความคิดเห็นแตกต่างกับนักศึกษากลุ่มผู้เสียหาย

และกลุ่มอาจารย์

ปัจจัยความผิดพลาดโทษ ทั้งสามกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้กับความผิดพลาดโทษไม่มีความแตกต่างกัน

สำหรับปัจจัยด้านผลลัพธ์จากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางเลือก อยู่ในเกณฑ์ระดับสมควรมากที่จะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ซึ่งทั้งสามกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลลัพธ์จากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ที่จะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ไม่มีความแตกต่างกัน

ทั้งนี้ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มอาจารย์ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาที่เป็นตัวแทนผู้กระทำความผิด และนักศึกษาที่เป็นตัวแทนผู้เสียหาย ทั้งสองสถาบัน ปรากฏดังนี้

กลุ่มอาจารย์ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรแก้ไขกฎหมายในระดับกระทรวง ได้แก่ กฎกระทรวงที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีบทลงโทษนักศึกษาที่กระทำความผิดโดยเฉพาะคดีโทษ เพื่อให้กลับมาดำเนินชีวิตอย่างปกติ ไม่มีตราบาปต่อไป สำหรับอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้สำหรับนักศึกษาที่กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดพลาดโทษ เพราะเป็นการให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้สามารถกลับเข้าสู่สังคม ไม่ถูกตราหน้าและมีประวัติกระทำความผิดมาก่อน

สำหรับกลุ่มนักศึกษาที่เป็นตัวแทนผู้กระทำความผิดและตัวแทนผู้เสียหาย ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นว่าควรพิจารณาถึงอัตราโทษที่กระทำความผิดว่า

มีอัตราโทษหนักเบาเพียงใด และนำมาพิจารณาว่าควรให้ใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกหรือไม่ นอกจากนี้ควรให้โอกาสนักศึกษาที่กระทำความผิดโดยสถาบันการศึกษาควรมีส่วนในการสอบสวนและพิจารณาเองหากเป็นไปได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า ในส่วนของการสัมภาษณ์เจาะลึกทุกฝ่ายเห็นว่าควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้สถาบันการศึกษา โดยเฉพาะลักษณะความผิดพลาดโทษ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณดังกล่าว

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตัวแปรเชิงประจักษ์ ปัจจัยแฝงภายนอกที่มีอิทธิพลโดยตรงที่สนับสนุนต่อผลลัพธ์ที่มีผลต่อการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือก (OUTCOME) ในสถาบันอุดมศึกษาที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ขึ้นไป ทั้งสามกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแปรแฝงความผิดต่อร่างกาย (BODY) และความผิดพลาดโทษ (MISDEM) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางเลือก (OUTCOME) ส่วนตัวแปรแฝง ความผิดต่อเสรีภาพ (FREEDOM) มีอิทธิพลต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางเลือก (OUTCOME) ในสถาบันอุดมศึกษาที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ขึ้นไป แต่กลุ่มอาจารย์มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงเป็นลบ มีทิศทางที่ตรงข้ามต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางเลือก (OUTCOME) ในสถาบันอุดมศึกษา

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลปัจจัยแฝงภายใน ได้แก่ ผลลัพธ์ที่มีผลต่อการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือก (OUTCOME) ที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์สมการมาตรฐานในแบบ Reflective ซึ่งสามารถแสดงค่า Loadings ของแต่ละตัวแปรเชิงประจักษ์ในแต่ละปัจจัยแฝงภายในทั้งสามกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่า Loadings ของแต่ละตัวแปรเชิงประจักษ์ในแต่ละปัจจัยแฝงภายใน เกี่ยวกับลักษณะความผิดทางอาญาที่มีต่อการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษาทั้งสามกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยแฝงภายใน	ตัวแปรเชิงประจักษ์	ค่า Loadings ของตัวแปรของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง		
		ผู้เสียหาย	ผู้กระทำผิด	อาจารย์
OUTCOME	OUTCOME1	0.929*	0.886*	0.932*
	OUTCOME2	0.924*	0.897*	0.949*
	OUTCOME3	0.926*	0.864*	0.958*
	OUTCOME4	0.922*	0.924*	0.938*
	OUTCOME5	0.849*	0.787*	0.784*

* $p \leq 0.05$

จากตารางที่ 4 ลักษณะความผิดทางอาญาที่มีต่อการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมที่มีอิทธิพลโดยตรงและสนับสนุนผลลัพธ์ที่มีผลต่อการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือก (OUTCOME) ซึ่งจะส่งผลต่อการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือก สามารถใช้ในการประมาณค่า ผู้กระทำความผิดสำนึกผิด/ผู้เสียหายให้อภัย (OUTCOME1) ผู้กระทำความผิดให้คำมั่นว่าจะไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก/ผู้เสียหายได้รับคำมั่นว่าผู้กระทำผิดจะไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก (OUTCOME2) ผู้กระทำความผิดรับรู้ถึงความรู้สึกของผู้เสียหาย/ผู้เสียหายมีโอกาสระบายความรู้สึกที่เป็นผู้ถูกกระทำ (OUTCOME3) ผู้กระทำความผิดมีโอกาสแก้ไขปรับปรุงตนเอง/ผู้เสียหายมอบโอกาสให้ผู้กระทำความผิดปรับปรุงตนเอง (OUTCOME4) และผู้กระทำความผิดไม่ถูกตีตราจากสังคมว่าต้องคดีอาญา (OUTCOME5) ได้อย่างมีนัยสำคัญระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ขึ้นไป

ลักษณะความผิดทางอาญาทั้งหมด 11 ฐานความผิด ที่มีอิทธิพลโดยตรงและสนับสนุนต่อผลลัพธ์

การบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษาจากทั้งสามกลุ่มตัวอย่าง มีเพียง 2 ฐานความผิด ได้แก่ ปัจจัยความผิดต่อร่างกาย และความผิดลหุโทษเท่านั้น ที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับผลสรุปจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ฐานฐานความผิดอื่น ๆ ไม่มีอิทธิพลโดยตรงที่สนับสนุนต่อผลลัพธ์การบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษา

จากการพิจารณาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจากตัวแปรเชิงประจักษ์ของแต่ละฐานความผิด พบว่า ฐานความผิดทางร่างกาย ได้แก่ ลักษณะความผิดทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย การทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่จิตใจ การกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ร่างกาย ฐานความผิดกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส และฐานความผิดลหุโทษ ได้แก่ การส่งเสียงทำให้เกิดเสียง หรือกระทำความผิดอื่นโดยไม่มีเหตุอันสมควร การไม่ยอมบอกหรือแถลงบอกชื่อหรือที่อยู่เป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานที่ปฏิบัติการตามกฎหมาย การเสพสุราหรือของเมา

อย่างอื่น จนเป็นเหตุให้เมาประพตวิ่วนวาย หรือ
 ครอบงำไม่ได้ขณะอยู่ในถนนสาธารณะหรือสาธารณ
 สถาน การใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น ไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิด
 อันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ และกระทำด้วยประการ
 ใด ๆ อันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่น หรือกระทำใ
 ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญในที่
 สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล ส่งผลต่อ
 ผลลัพธ์ที่มีผลต่อการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรม
 ทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญที่
 ความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ขึ้นไป ที่จะนำไปสู่การบังคับ
 ใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษา
 ทำให้ผู้กระทำความผิดสำนึกผิด/ผู้เสียหายได้ให้อภัย
 ผู้กระทำความผิดให้คำมั่นว่าจะไม่กลับมากระทำ
 ความผิดซ้ำอีก/ผู้เสียหายได้รับคำมั่นว่าผู้กระทำ
 ผิดจะไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ผู้กระทำ
 ความผิดรับรู้ถึงความรู้สึกของผู้เสียหาย/ผู้เสียหาย
 มีโอกาสระบายความรู้สึกที่เป็นผู้ถูกกระทำ ผู้กระทำ
 ความผิดมีโอกาสแก้ไขปรับปรุงตนเอง/ผู้เสียหาย
 มอบโอกาสให้ผู้กระทำความผิดปรับปรุงตนเอง และ
 ผู้กระทำความผิดไม่ถูกตีตราจากสังคมว่าต้อง
 คดีอาญา ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เจาะลึก
 ผู้บริหารสถาบันการศึกษา อาจารย์ และนักศึกษา
 ที่เห็นควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้
 ในสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากผู้กระทำความผิดที่เป็น
 เยาวชนในสถานศึกษายังคงมีอนาคต และทำให้
 ไม่มีประวัติต่างพร้อยที่มีคดีติดตัวต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

สรุปข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 ศึกษา
 สภาพทั่วไปของการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรม
 ทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษา โดยการเก็บรวบรวม
 ข้อมูลจากการสอบถามข้อมูลจากนักศึกษาและ
 อาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

(เทคนิคกรุงเทพฯ) และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
 ราชมงคลตะวันออก (อุเทนถวาย) จำนวน 565
 ตัวอย่าง โดยจำแนกเป็นนักศึกษา 372 ตัวอย่าง และ
 อาจารย์ จำนวน 193 ตัวอย่าง แบ่งเป็นนักศึกษาที่
 เป็นผู้เสียหาย นักศึกษาที่เป็นผู้กระทำความผิด และ
 อาจารย์ที่เกี่ยวข้องทั้งสองมหาวิทยาลัย คิดเป็น
 ร้อยละ 34.33 31.51 และ 34.16 ตามลำดับ จาก
 ข้อมูลตัวอย่างดังกล่าว ได้ดำเนินการประมวลผล
 ตัวแปรเชิงประจักษ์ต่าง ๆ สรุปข้อค้นพบ ดังนี้

1) สภาพทั่วไปของนักศึกษาและอาจารย์ที่
 เกี่ยวข้องในระดับอุดมศึกษา จากการตอบแบบสอบถาม
 เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจมีความเห็นว่า ควรนำ
 กระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ โดยอยู่ในเกณฑ์
 ระดับปานกลางและระดับมาก ดังนี้

1.1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการ
 ยุติธรรมทางเลือก พบว่า นักศึกษาและอาจารย์ที่
 เกี่ยวข้องในระดับอุดมศึกษาทั้งสองสถาบัน มีความรู้
 ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก
 อยู่ในระดับปานกลางและมาก โดยนักศึกษากลุ่ม
 ผู้เสียหายมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรม
 ทางเลือกมาก อาทิ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ
 ผู้กระทำผิดที่จะไม่ต้องถูกส่งตัวเพื่อดำเนินคดีทาง
 อาญา โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีโอกาสประชุมหารือ
 ร่วมกันในเรื่องที่เกิดขึ้น ซึ่งนักศึกษาผู้เสียหายและ
 ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสพูดคุย สร้างความเข้าใจ
 กัน และหากเป็นการกระทำความผิดครั้งแรกควรใช้
 กระบวนการยุติธรรมทางเลือก

1.2) วิธีดำเนินการกระบวนการยุติธรรมทาง
 เลือกที่ควรนำมาใช้ พบว่า นักศึกษาและอาจารย์ที่
 เกี่ยวข้องในระดับอุดมศึกษาทั้งสองสถาบัน มีความรู้
 ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำวิธีดำเนินการกระบวนการ
 ยุติธรรมทางเลือกที่ควรนำมาใช้ ได้แก่ ให้มีการไกล่เกลี่ย

หรือระดับข้อพิพาทของคู่กรณีระหว่างสถาบัน หรือภายในสถาบัน โดยมอบหมายให้คนกลาง อาทิ อาจารย์ หรือผู้มีบทบาทในชุมชนเข้าร่วมพิจารณาตัดสิน หรือผู้ปกครองของคู่กรณีมีโอกาสเข้าร่วมการพูดคุย หรือประชุมแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น โดยไม่ต้องถูกส่งตัวเพื่อดำเนินคดีทางอาญา อยู่ในเกณฑ์ที่จะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปใช้ในระดั้มาก

1.3) วิธีการหรือกระบวนการของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่จะทำให้ผู้กระทำผิดยอมรับผิด พบว่า นักศึกษาและอาจารย์ที่เกี่ยวข้องในระดับอุดมศึกษาทั้งสองสถาบัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการหรือกระบวนการของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่จะทำให้ผู้กระทำผิดยอมรับผิดได้แก่ ให้ผู้กระทำผิดแสดงความรู้สึกที่ได้กระทำลงไปแก่ผู้เสียหาย และให้ผู้เสียหายมีโอกาสแสดงให้เห็นถึงความเสียหายที่ได้รับจากการกระทำผิดของผู้กระทำผิด อยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่จะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปใช้

1.4) วิธีการหรือกระบวนการของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่จะทำให้ผู้เสียหายพึงพอใจ พบว่า นักศึกษาและอาจารย์ที่เกี่ยวข้องในระดับอุดมศึกษาทั้งสองสถาบัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการ หรือกระบวนการของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่จะทำให้ผู้เสียหายพึงพอใจ ได้แก่ ผู้กระทำผิดกล่าวขอโทษ หรือขอขมาต่อผู้เสียหาย ผู้กระทำผิดขอโทษกรรมในสิ่งที่ตนเองกระทำต่อผู้เสียหาย และผู้กระทำผิดให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่กระทำความผิดอีก และสำนึกในการกระทำ อยู่ในเกณฑ์ในระดับเห็นด้วยที่จะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้มาก

1.5) ความรับผิดชอบของผู้กระทำผิด พบว่า นักศึกษาและอาจารย์ที่เกี่ยวข้องในระดับอุดมศึกษาทั้งสองสถาบัน มีความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้กระทำผิด ได้แก่ การขอขมาต่อผู้เสียหาย หรือยอมให้ภาคทัณฑ์ ทำงานบริการสังคม หรือบริการชุมชน หรือการเสนอให้เข้าปฏิบัติธรรม อยู่ในเกณฑ์ระดับเห็นด้วยที่จะนำใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้มาก

2) ด้านสภาพทั่วไปของนักศึกษาและอาจารย์ที่เกี่ยวข้องในระดับอุดมศึกษา จากข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะความผิดทางอาญาที่สมควรจะนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางเลือก พบว่า ลักษณะความผิดทางอาญาที่กำหนดไว้ในเกณฑ์ระดับปานกลางที่สมควรที่จะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกไปใช้ และมีเห็นด้วยอยู่ในเกณฑ์ระดับมากเกี่ยวกับผลลัพธ์จากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางเลือก รายละเอียดดังนี้

2.1) ความผิดต่อร่างกาย อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางที่สมควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ โดยกลุ่มนักศึกษาผู้เสียหายมีความคิดเห็นว่าเป็นสมควรที่จะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาผู้กระทำผิด และกลุ่มอาจารย์

2.2) ความผิดต่อเสรีภาพ อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางที่สมควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ โดยกลุ่มนักศึกษาผู้เสียหายมีความคิดเห็นว่าเป็นสมควรที่จะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาผู้กระทำผิด และกลุ่มอาจารย์

2.3) ความผิดฐานหมิ่นประมาท อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางที่สมควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ โดยกลุ่มนักศึกษาผู้เสียหายมีความคิดเห็นว่าเป็นสมควรที่จะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาผู้กระทำผิด และกลุ่มอาจารย์

2.4) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ประกอบด้วย

- ความผิดฐานลักทรัพย์ตามจำนวนทรัพย์สิน อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางที่สมควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ โดยกลุ่มอาจารย์มีความคิดเห็นว่าจะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาผู้เสียหาย และกลุ่มผู้กระทำผิด

- ความผิดฐานลักทรัพย์ตามช่วงเวลา อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางที่สมควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ โดยกลุ่มนักศึกษาผู้กระทำผิดมีความคิดเห็นว่าจะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาผู้เสียหาย และกลุ่มอาจารย์

- ความผิดฐานลักทรัพย์กรณีใช้อุปกรณ์หรืออาวุธในการลักทรัพย์ อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางที่สมควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ โดยกลุ่มนักศึกษาผู้กระทำผิดมีความคิดเห็นว่าจะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ กลุ่มนักศึกษาผู้เสียหาย และกลุ่มอาจารย์

- ลักษณะการกระทำเพื่อได้มาซึ่งทรัพย์สิน อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางที่สมควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ โดยกลุ่มนักศึกษาผู้เสียหายมีความคิดเห็นว่าจะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ กลุ่มผู้กระทำผิด และกลุ่มอาจารย์

- วิธีการที่ได้มาซึ่งทรัพย์สิน อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางที่สมควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ โดยกลุ่มนักศึกษาผู้กระทำผิดมีความคิดเห็นว่าจะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ กลุ่ม

ผู้เสียหาย และกลุ่มอาจารย์

- การกระทำความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางที่สมควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ โดยกลุ่มนักศึกษาผู้กระทำผิดมีความคิดเห็นว่าจะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ กลุ่มผู้เสียหาย และกลุ่มอาจารย์

- การกระทำความผิดฐานบุกรุกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางที่สมควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ โดยกลุ่มนักศึกษาผู้เสียหายมีความคิดเห็นว่าจะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ กลุ่มผู้กระทำผิด และกลุ่มอาจารย์

2.5) ความผิดลหุโทษ อยู่ในเกณฑ์ระดับที่สมควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ โดยกลุ่มนักศึกษาผู้เสียหายมีความคิดเห็นว่าจะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ กลุ่มอาจารย์ และกลุ่มผู้กระทำผิด

2.6) ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลลัพธ์จากการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางเลือก อยู่ในเกณฑ์ระดับที่สมควรอย่างมาก ที่จะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ ซึ่งกลุ่มอาจารย์มีความคิดเห็นว่าจะสมควรมากที่จะนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้มาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ กลุ่มผู้เสียหาย และกลุ่มผู้กระทำผิด

สรุปข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 จากการศึกษาอิทธิพลของลักษณะความผิดทางอาญาที่มีต่อการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษาของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง ทั้งสามกลุ่มตัวอย่าง ว่าด้วยความผิดต่อร่างกาย ความผิดต่อ

เสรีภาพ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน และความผิดลหุโทษ ที่มีต่อการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางเลือก โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างและสมการมาตรวัด โดยการใช้โปรแกรม PLS-Graph ได้ดังนี้

ทุกกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผิดทางอาญาที่มีอิทธิพลโดยตรงและสนับสนุนต่อการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือก ได้แก่ ความผิดลหุโทษที่มีอิทธิพลสนับสนุนต่อการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกมากที่สุด รองมาเป็นความผิดต่อร่างกาย ส่วนความผิดต่อเสรีภาพ มีอิทธิพลสนับสนุนโดยตรงในทิศทางตรงข้ามกับการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกสำหรับความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ซึ่งแยกเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามช่วงเวลา ความผิดฐานลักทรัพย์กรณีใช้อุปกรณ์หรืออาวุธในการลักทรัพย์ ความผิดฐานลักทรัพย์ตามวิธีการที่ได้มาซึ่งทรัพย์สิน ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน มีกลุ่มตัวอย่างเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่มีความคิดเห็นว่ามีอิทธิพลโดยตรงสนับสนุนต่อการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือก

สำหรับปัจจัยความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดฐานลักทรัพย์ตามจำนวนทรัพย์สิน ความผิดฐานลักทรัพย์กรณีบุกรุกเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน ทุกกลุ่มมีความคิดเห็นว่ามีอิทธิพลสนับสนุนโดยตรงต่อการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือก และจากการพิจารณาสมการมาตรวัดในลักษณะความผิดทางอาญาเฉพาะปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงสนับสนุนการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสถาบันอุดมศึกษาจากทุกกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ลักษณะความผิดต่อร่างกาย (BODY) ซึ่งประกอบด้วย การทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย (BODY1) การทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่จิตใจ

(BODY2) การกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ร่างกาย (BODY4) การกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส (BODY5) และปัจจัยความผิดลหุโทษ (MISDEM) ซึ่งประกอบด้วย การไม่ยอมบอกหรือแกล้งบอกชื่อ หรือที่อยู่เป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานที่ปฏิบัติการตามกฎหมาย (MISDEM1) การส่งเสียง ทำให้เกิดเสียง หรือกระทำความอื้ออึงโดยไม่มีเหตุอันสมควร (MISDEM3) การเสพสุรา หรือของเมาอย่างอื่น จนเป็นเหตุให้เมาประพฤตุน่าวาย หรือครองสติไม่ได้ขณะอยู่ในถนนสาธารณะ หรือสาธารณสถาน (MISDEM7) การใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ (MISDEM10) และกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่น หรือกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล (MISDEM13) จากการกระทำความผิดดังกล่าว ทุกกลุ่มมีความคิดเห็นว่าควรนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาบังคับใช้ในสถาบันอุดมศึกษา

2.7) สำหรับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางเลือก หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเห็นว่าควรบัญญัติกฎหมายออกมารองรับการบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกกับเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ และขอขอบคุณคณาจารย์ และนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัย

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะก่อให้เกิดคุณูปการแก่ผู้เกี่ยวข้องจากงานวิจัยนี้ทุกฝ่าย

บรรณานุกรม

Bollen, K. and Lennox, R. 1991. "Conventional Wisdom on Measurement: A Structural Equation Perspective." **Psychological Bulletin**. 110, 2: 305-314.

Chin, W.W. 2001. **PLS-Graph User's Guide Version 3.0**. [Online] Available: <http://www.pubinfo.vcu.edu/carma/Documents/OCT1405/PLSGRAPH3.0Manual.hubona.pdf>

Edwards, J.R. and Bagozzi, R.P. 2000. "On the Nature and Direction of Relationships Between Constructs and Measures." **Psychological Methods**. 5, 2: 155-174.

Keenaphan, Nattha. 2007. **Restorative Justice of Juvenile** [Online]. Available: http://www.unicef.org/thailand/tha/reallives_7299.html (in Thai).

ณัฐจ่า กิณะพันธ์. 2550. **กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก** [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: http://www.unicef.org/thailand/tha/reallives_7299.html

Lauro, C. and Vinzi, V.E. 2002. **Some Contributions to PLS Path Modeling and System for the European Customer Satisfaction** [Online]. Available <http://www.sis-statistica.it/files/pdf/atti/RSMi0602p201-210.pdf>

Piriyakul, Montree. 2010. **Partial Least Square Path Modeling (PLS Path Modeling)** [Online] Available: <http://www.ru.ac.th/>

[research/30_7_53_1.pdf](http://www.ru.ac.th/research/30_7_53_1.pdf) (in Thai).

มนตรี พิริยะกุล. 2553. **Partial Least Square Path Modeling (PLS Path Modeling)** [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก: http://www.ru.ac.th/research/30_7_53_1.pdf

Sangchai, Jiramond. 2012. "The General Public Image of The Current Thai Mass Media." **University of the Thai Chamber of Commerce Journal** 32, 3: 98-114. (in Thai).

จิรมน สังข์ชัย. 2555. "ภาพลักษณ์ของสื่อมวลชนไทยในทัศนะของสาธารณชน." **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย** 32, 3: 98-114.

Tengpongsathorn, Wutthichai. 2011. "The Causes of Prostitution from Criminological View." **University of the Thai Chamber of Commerce Journal** 31, 3: 133-149. (in Thai).

วุฒิชัย เต็งพงศธร. "มูลเหตุของการค้าประเวณีในมุมมองเชิงอาชญวิทยา." **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย** 31, 3: 133-149.

Thailand. Department of Juvenile Observation and Protection. 2011. **The Juvenile is Being Prosecuted by OBSERVATION by Offenses in the Country, Classified According to the Type of Drug, Between 2008-2012** [Online]. Available: http://www2.djop.moj.go.th/stat/upload/backupload/back53_drug%20categorities.pdf (in Thai).

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. 2554. **จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี**

โดยสถานพินิจทั่วประเทศ จำแนกตามฐาน
ความผิด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2555 [ออนไลน์]
เข้าถึงจาก: [http://www2.djop.moj.go.th/
stat/upload/backupload/back53_drug%20
categories.pdf](http://www2.djop.moj.go.th/stat/upload/backupload/back53_drug%20categories.pdf)

Yamane, Taro. 1973. **Statistics an Introduction
Analysis.** 2nd ed. New York: Harper &
Row.

Assistant Professor Dr. Suwimol Pichayapaiboon received her Doctor of Philosophy in Development Administration (Criminal Justice Administration) from Suan Sunandha Rajabhat University. She is currently working in the Social Sciences Department, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Krungthep. Her current research is the Ties to serve the Muslim Way to Islam and Islamic Law Enforcement: a Case Study of Suanluang1 Community